

วิกฤตผู้ลี้ภัยยุโรป 2015 กับ พหุนิยมทางวัฒนธรรมและ ความเห็นสาธารณะในรัฐสมาชิก สหภาพยุโรป

*European Refugee Crisis 2015, Multiculturalism,
and Public Opinion in Member States*

วรวรรณ วรเนตร

นักวิชาการอิสระ
นครโฮจิมินห์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

Warawan Varanetra

*Independent scholar
Ho Chi Minh City, Socialist Republic of Vietnam*

วันที่ส่งบทความ (Received): July 10, 2018

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ (Revised): September 20, 2018

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): October 5, 2018

บทคัดย่อ

คำว่า ‘ความหลากหลายทางวัฒนธรรม’ ถือได้ว่าเป็นศัพท์ทางการเมืองที่ปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้งในยุคปัจจุบัน แม้ว่าตอนนี้ความสำคัญของคำดังกล่าวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากหน้ามือเป็นหลังมือเนื่องด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถือกำเนิดขึ้นของกระแสการก่อการร้ายที่ยิ่งนำไปสู่การปิดตัวทางวัฒนธรรมมากขึ้นในหลายประเทศ และทำให้กระแสความนิยมของความหลากหลายทางวัฒนธรรมลดลงไปอย่างชัดเจน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการก่อการร้ายนั้นมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงที่ทำให้แม้กระทั่งประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายนั้นไม่สามารถเพิกเฉยต่อปัญหาดังกล่าวได้อีกต่อไป มีหน้าซ้ำ หลายประเทศในยุโรปเองยังต้องเผชิญกับปัญหาของผู้อพยพที่ได้ทำการโยกย้ายถิ่นฐานมาเป็นจำนวนมากตั้งแต่ปี ค.ศ.2015 ที่ทำให้ทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและประชาชนชาวยุโรปเริ่มตั้งข้อสงสัยว่าควรให้ความสำคัญแก่ความปลอดภัยของตนเองหรือความเป็นมนุษย์ในการช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านั้นมากกว่ากัน ด้วยเหตุทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจึงทำให้ข้าพเจ้าสนใจและต้องการที่จะศึกษาความเป็นมาของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามีความเชื่อมโยงกับสภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังจะทำการศึกษาในประเด็นของความคิดเห็นสาธารณะที่มีต้นนโยบายต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาผู้อพยพ จนไปถึงการที่ผู้อพยพเหล่านั้นถูกมองว่าเป็น “ปัญหาต่อความปลอดภัย” ในสังคมปัจจุบันอีกด้วย

คำสำคัญ: ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ผู้ลี้ภัย, การก่อการร้าย, สหภาพยุโรป

Abstract

‘Multiculturalism’ as we all know could be considered as one of the most popular political terms in modern society. The cultural diversity that comes with it was once celebrated as a positive meaning. Sadly, with the world’s current situation steering towards cultural isolation due to the uprising movement of worldwide terrorism, the word ‘multiculturalism’ and its blessing seems to be more and more of a burden than ever before. Not even the continent that once counts this value of diversity in culture as a foundation of its profound cultural heritage such as Europe can turn a blind eye to the threat which it entails. Moreover, with the current state of the European Union and its influx of refugees since 2015, the debate of whether the importance of security or humanity should hold reigns comes into question of the one responsible and all of Europeans’ citizens minds alike. Therefore, in this article, I will be studying the development of multiculturalism in Europe and some significant issues surrounding it and refugees, ranging from the public opinion towards public policy and security measures regarding the refugees, to the stigmatization against them.

คำสำคัญ: Multiculturalism, Refugees, Terrorism, European Union

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยุโรปเป็นทวีปที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้น ยุโรปยังเป็นแหล่งกำเนิดและรากฐานของประวัติศาสตร์และระบอบการเมืองที่ได้พลิกโฉมหน้าทางประวัติศาสตร์ของยุโรปเองและของโลก ตลอดเวลาที่ผ่านมา ความหลากหลายทางชนชาติก่อให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงเกิดเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นชนชาติหรือศาสนา ดังจะเห็นได้จากคำขวัญของสหภาพยุโรปที่ว่า “Unity in Diversity” ซึ่งแปลได้คร่าว ๆ ว่า “เอกภาพภายใต้ความหลากหลาย” แนวคิดหลายประการของยุโรปเองก็พยายามเน้นย้ำถึงหลักมนุษยธรรม การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และการเคารพซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานที่จะส่งเสริมการมีเอกภาพภายใต้ความหลากหลายนั้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ด้วยสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองโลกหลายประการ ได้ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ที่มาท้าทายความตั้งใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันตินี้ โดยเฉพาะวิกฤติการณ์ผู้อพยพใน ค.ศ.2015 (The European Refugee Crisis 2015) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีผู้คนจากภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือเดินทางเข้ามาในทวีปยุโรปเป็นจำนวนมากจนทำให้สหภาพยุโรปมีปัญหาในการจัดการผู้อพยพเหล่านั้นและรัฐสมาชิกของสหภาพก็ขัดแย้งกันเองในประเด็นนี้ นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นหลายเหตุการณ์ ส่งผลให้ความมั่นคงปลอดภัยในทวีปยุโรปเริ่มสั่นคลอนอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน เช่น การก่อการร้ายกรุงปารีสเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 การวางระเบิดที่กรุงบรัสเซลส์เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ.2016 เป็นต้น

ถึงแม้ว่าเหตุการณ์เหล่านี้จะไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้อพยพโดยตรง แต่ก็ทำให้ชาวยุโรปรู้สึกหวาดกลัวและไม่ปลอดภัย และยังทำให้มีความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับผู้อพยพมากขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อชาวมุสลิมจนเกิดเป็นท่าทีต่อต้านชาวมุสลิมหรือ

การพยายามกลืนวัฒนธรรมมุสลิมต่าง ๆ เช่น ในค.ศ.2016 รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้ออกนโยบายห้ามชาวมุสลิมสวมใส่ผ้าคลุมที่ปิดบังใบหน้าในที่สาธารณะ¹ เป็นต้น แน่แน่นอนว่าไม่ใช่ครั้งแรกที่เกิดการกีดกันทางวัฒนธรรมเช่นนี้ เพียงแต่ว่าเหตุการณ์ที่ได้กล่าวไปข้างต้นทำให้ท่าทีในด้านลบต่าง ๆ ชัดเจนมากขึ้นจนเป็นที่สังเกตได้ในประชาคมโลก ในปัจจุบัน ประเด็นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงเป็นประเด็นที่ซับซ้อนและอ่อนไหวในการเมืองยุโรปและเป็นที่จับตามองของโลกอย่างมาก

ดังนั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจะศึกษาผลกระทบของวิกฤติการณ์ผู้อพยพ ค.ศ.2015 ที่มีต่อ “ความเป็นยุโรป” โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นในแง่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุโรปและความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดนี้ในช่วงหลังมานี้

ผู้เขียนจะแบ่งเนื้อหาของบทความนี้ออกเป็นส่วน ส่วนแรกจะกล่าวถึงประเด็นผู้อพยพในทวีปยุโรป โดยจะกล่าวถึงความจำเป็นมาคร่าว ๆ ซึ่งเนื้อหาจะเน้นไปที่ช่วงวิกฤติการณ์ผู้อพยพตั้งแต่ ค.ศ.2015 เป็นต้นมา การรับมือของสหภาพยุโรปและผลตอบรับของชาวยุโรปต่อประเด็นนี้จากแบบสำรวจต่าง ๆ รวมถึงผลกระทบโดยรวมที่ผู้อพยพเหล่านี้มีต่อสังคมยุโรป ในส่วนต่อมาจะกล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยจะกล่าวถึงนิยามของคำนี้ และสภาวะความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุโรป และส่วนที่สามจะกล่าวถึงการท้าทายและความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ และส่วนสุดท้ายจะเป็นบทสรุปของบทความนี้

1 Harriet Agerholm, “Dutch parliament approves partial burqa ban in public places,” *The Independent*, November 29, 2016, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/dutch-burqa-veil-ban-holland-votes-for-partial-restrictions-some-public-places-a7445656.html> (accessed on May 5, 2018).

ผู้อพยพในยุโรป

ยุโรปเป็นทวีปที่มีผู้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตลอดตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ.1939-1945) เราสามารถแบ่งช่วงเวลาที่มีผู้อพยพเข้ามาในยุโรปเป็นจำนวนมากเป็นสองระยะหลัก ๆ ได้แก่ ผู้อพยพที่เข้ามาช่วงสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดใหม่ ๆ และผู้อพยพที่เข้ามาตั้งแต่ต้น ค.ศ.2015 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่แล้ว ผู้อพยพกลุ่มแรกนั้นจะเป็นผู้อพยพจากประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนและแถบแอฟริกา ซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตกมาก่อน โดยเฉพาะอังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม โดยผู้อพยพเหล่านั้นเข้ามาทำงานในภาคส่วนอุตสาหกรรมเนื่องจากช่วงนั้นยุโรปได้รับความเสียหายจากสงครามเป็นอย่างมากจึงกำลังขาดแคลนทรัพยากรโดยเฉพาะด้านแรงงานและประเทศยุโรปทั้งหลายกำลังอยู่ในช่วงฟื้นฟูประเทศ ชาวยุโรปคาดว่าคนงานเหล่านี้จะไม่ได้อยู่อย่างถาวรและจะกลับไปยังประเทศดั้งเดิมเมื่อหมดสัญญาทำงาน จึงเรียกผู้อพยพเหล่านั้นว่า “Guest workers” อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา ผู้อพยพเหล่านี้ก็ได้ตั้งรกรากอยู่ที่ “ประเทศแม่ (Mother Country)” เหล่านั้น ส่วนใหญ่ผู้อพยพในแถบยุโรปใต้จะมีปัญหาในการบูรณาการผู้อพยพเข้าสู่สังคมมากกว่ายุโรปเหนือและตะวันออก เนื่องจากเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม² ในบทความนี้ ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงผู้อพยพกลุ่มนี้

ส่วนผู้อพยพที่เข้ามาในช่วงประมาณ ค.ศ.2015 นั้น ส่วนมากแล้วเป็นผู้อพยพมาจากภูมิภาคตะวันออกกลางและทวีปแอฟริกาตอนบน ผู้อพยพที่มาจากภูมิภาคตะวันออกกลางนั้น เป็นพวกที่หนีสงครามกลางเมืองและความโกลาหลทางการเมืองในประเทศของตน มา โดยเดินเรือข้ามทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมาและจะเข้ามาในยุโรปทาง

2 Tariq Modood, Anna Triandafyllidou, and Ricard Zapata-Barrero, *Multiculturalism, Muslims, and Citizenship: A European Approach* (Routledge, 2006), 8-10.

ประเทศตุรกี จากข้อมูลของสภายุโรป พบว่าประมาณหนึ่งในสี่ของจำนวนผู้อพยพมาจากซีเรีย อัฟกานิสถานและอิรักมากที่สุดตามลำดับ³ ส่วนผู้อพยพที่เข้ามาจากทวีปแอฟริกาตอนบนนั้น เป็นผู้อพยพที่อพยพเข้ามาด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ จำนวนผู้อพยพที่เข้ามาในยุโรปใน ค.ศ.2015 มีมากถึง 1.26 ล้านคน และใน ค.ศ.2015-2016 รวมกันแล้วมีผู้ลี้ภัยมากถึง 2.5 ล้านคน⁴ ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตหรือสูญหายปีละหลายพันชีวิต

ในส่วนของภาครัฐ สหภาพยุโรปเองได้มีมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัยเหล่านี้ ทั้งการควบคุมปริมาณที่เข้ามา และการจัดการกับผู้ลี้ภัยที่ได้รับการอนุมัติให้เข้ามาแล้ว เช่น หน่วยงาน FRONTEX (European Border and Coast Guard Agency) เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใน ค.ศ.2016 มีหน้าที่ควบคุมดูแลเขตแดนรัฐสมาชิกในข้อตกลงเชงเกน (Schengen Area) โดยจะประเมินสถานการณ์และความเสี่ยงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณเขตแดนและประสานไปยังรัฐสมาชิกเพื่อขอความช่วยเหลือด้านกองกำลังทั้งทางบกและน้ำ นอกจากนี้ยังมีนโยบายในการพัฒนาการควบคุมเขตแดน การส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับประเทศและการแบ่งปันฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้อพยพอย่างทั่วถึง⁵ นอกจาก FRONTEX แล้ว ก็ยังมีการพัฒนา Dublin System หรือ Dublin Regulation ซึ่งเป็นระบบการจัดสรรผู้อพยพไปตามรัฐสมาชิก

3 "Europe's migration crisis," *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78631/europe-s-migration-crisis> (accessed on May 5, 2018).

4 "EU migrant crisis: facts and figures," *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/eu-migrant-crisis-facts-and-figures> (accessed on May 5, 2018).

5 "European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX)," *European Union*, February 13, 2018, https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_en (accessed on May 6, 2018).

ของสหภาพยุโรปอย่างเป็นทางการ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
จากเดิมอีกด้วย⁶ เป็นต้น

เมื่อรับผู้อพยพเข้ามาแล้ว สหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือผู้
อพยพในการบูรณาการและปรับตัวเข้าสู่สังคมยุโรปผ่านโครงการต่าง ๆ
ที่ใช้งบประมาณสนับสนุนแก่รัฐสมาชิก เช่น โครงการ European
Social Fund (ESF) และ European Regional Development Fund
 เป็นต้น นอกจากนี้ ใน ค.ศ.2016 สภายุโรป (European Parliament)
ยังได้ส่งเสริมให้รัฐสมาชิกให้ความช่วยเหลือผู้แก่อพยพในการปรับตัว
อย่างเต็มที่ โดยมุ่งเน้นไปที่ด้านการศึกษาและกีฬา พร้อมทั้งตั้ง
เป้าหมายไว้ว่าผู้อพยพจะต้องได้ประกอบอาชีพในสหภาพยุโรปภายใน
เวลาไม่เกินสองเดือนหลังจากที่ได้ยื่นเรื่องขอลี้ภัย⁷ เป็นต้น

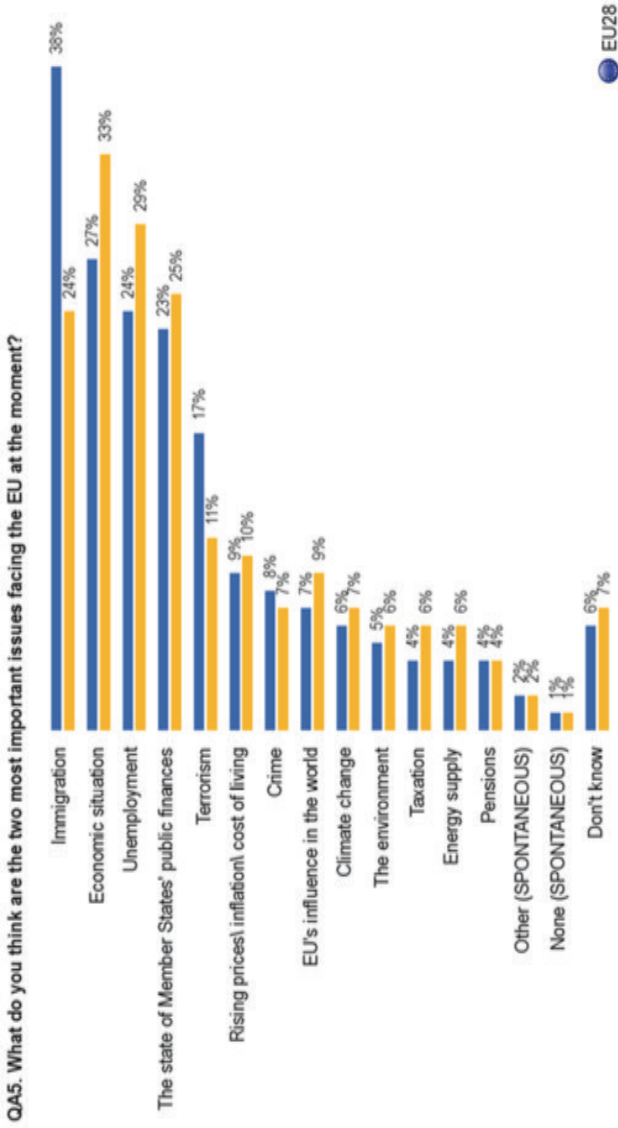
แน่นอนว่าผลตอบรับของชาวยุโรปที่มีต่อผู้อพยพนั้นก็มิคละ
กันไป มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการให้ความช่วยเหลือ
ผู้อพยพที่มาจากภูมิภาคตะวันออกกลางเหล่านี้ และมีประเด็นใน
รายละเอียดที่ปลีกย่อยในเรื่องเงื่อนไขและขีดจำกัดของการช่วยเหลือ
แตกต่างกันไปอีกด้วย ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดของชาวยุโรปจากแบบ
สำรวจ Eurobarometer ที่คณะกรรมการธิการยุโรป (European
Commission) จัดทำปีละสองครั้งช่วงเดือนพฤษภาคมและพฤศจิกายน
เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในรัฐสมาชิกของสหภาพยุโรป
ในประเด็นเรื่องต่าง ๆ เช่น สภาพความเป็นอยู่ ความมั่นคง การเมือง
เศรษฐกิจ สังคม ความรู้สึกของการมีส่วนร่วมในการเมืองของสหภาพ
 เป็นต้น โดยในลำดับต่อไปจะเป็นการเปรียบเทียบความเห็นสาธารณะ

6 “Wikstrom: asylum seekers should be fairly distributed in EU,” *European Parliament*, October 19, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20171012STO85934/wikstrom-asylum-seekers-should-be-fairly-distributed-in-eu> (accessed on May 6, 2018).

7 “Integration of refugees in Europe,” *European Parliament*, June 30, 2017, <http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78628/integration-of-refugees-in-europe> (accessed on May 6, 2018).

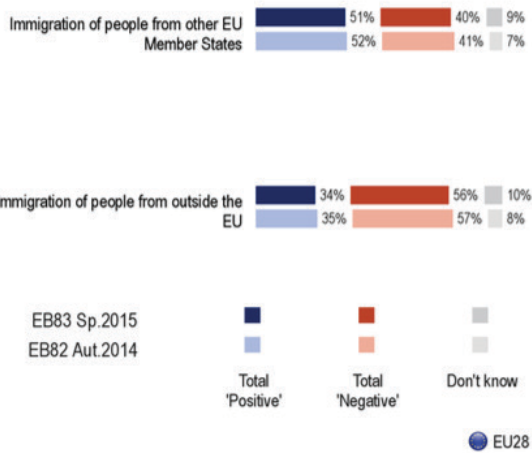
ของประชาชนในรัฐสมาชิกตามแบบสำรวจ Eurobarometer ตั้งแต่ ค.ศ.2015-2017 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะในเรื่องผู้อพยพและการก่อการร้าย พร้อมเปรียบเทียบกับประเด็นด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่ยุโรปเผชิญอยู่ก่อนหน้านี้แล้ว เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลวัตทางความเห็นของประชาชนของรัฐสมาชิกตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

ในช่วง ค.ศ.2015 หลังจากที่เกิดวิกฤติการณ์ผู้อพยพขึ้น ผลการสำรวจที่ได้จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคมพบว่าชาวยุโรปร้อยละ 38 มีความเห็นว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดของยุโรปในขณะนั้น แต่ในระดับส่วนบุคคลและระดับชาติ ชาวยุโรปกลับให้ความสำคัญกับปัญหาทางเศรษฐกิจมากกว่า นอกจากนี้ เมื่อถามถึงความรู้สึกเกี่ยวกับผู้อพยพ พบว่า ชาวยุโรปมีความรู้สึกที่ดีกว่าเมื่อกล่าวถึงผู้อพยพที่มาจากรัฐสมาชิกอื่นในสหภาพยุโรปเมื่อเทียบกับผู้อพยพที่มาจากนอกสหภาพยุโรปแล้ว ในขณะเดียวกัน เมื่อถูกถามถึงนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปในประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพ พบว่ามีชาวยุโรปมากถึงร้อยละ 73 ต้องการให้ทางการมีนโยบายเพิ่มเติมเพื่อรองรับปัญหาดังกล่าว

แผนภูมิที่ 1: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

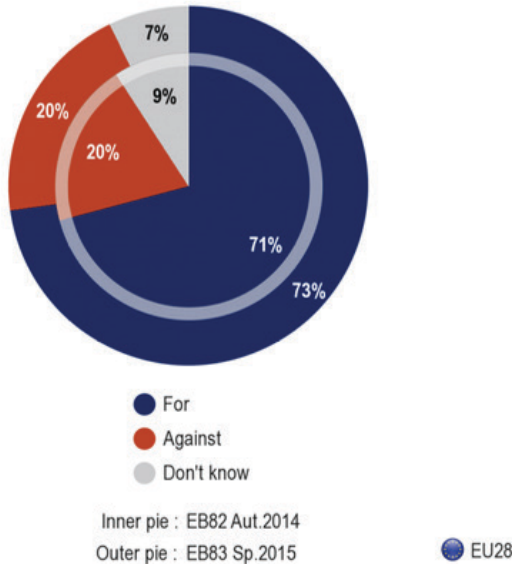
QA10. Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.

แผนภูมิที่ 2: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกรูโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

QA18.6. What is your opinion on each of the following statements?
Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

A common European policy on migration

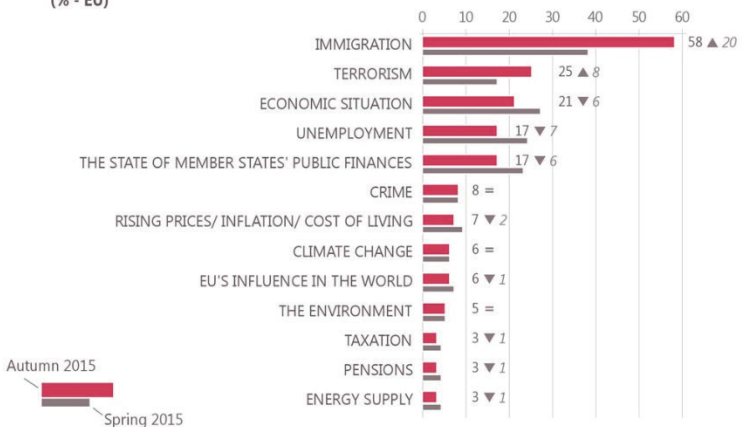

แผนภูมิที่ 3: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

ต่อมา เมื่อเราได้ศึกษาผลลัพธ์จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 จะเห็นได้ว่าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพนั้นเริ่มจะมีบทบาทมากขึ้น โดยชาวยุโรปยกให้ประเด็นนี้เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดทั้งในระดับสหภาพ ร้อยละ 58 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015) และในระดับชาติอยู่ที่ร้อยละ 36 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015) พร้อมกันนั้นประเด็นเรื่องการก่อการร้าย (ชาวยุโรปร้อยละ 25) ได้ขึ้นมาเป็นประเด็นใหญ่ในระดับสหภาพเป็นอันดับที่สองแทนที่ปัญหาทาง

เศรษฐกิจอีกด้วย ส่วนความรู้สึกที่ชาวยุโรปมีต่อผู้อพยพจากประเทศนอกสหภาพยุโรปเป็นไปในแง่ลบมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ก่อการร้าย ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสในเดือนเดียวกันนี้ นอกจากนี้ มีจำนวนชาวยุโรปที่ต้องการให้มโนนโยบายร่วมกันของสหภาพยุโรปลดลงจากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2015 ร้อยละ 5 และต้องการให้มีมาตรการในการจัดการกับการอพยพที่ผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นทั้งในระดับสหภาพและระดับชาติร้อยละ 36

QA5 What do you think are the two most important issues facing the EU at the moment?
(% - EU)

แผนภูมิที่ 4: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
 (% - EU)

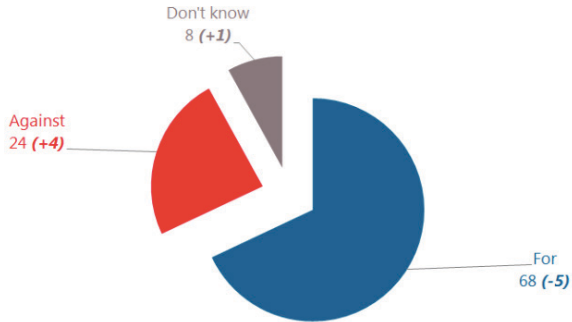
Autumn 2015
 Spring 2015

แผนภูมิที่ 5: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

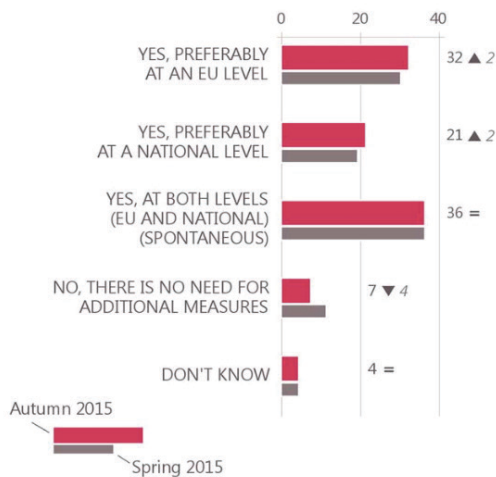
QA15.6 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.

A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 6: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

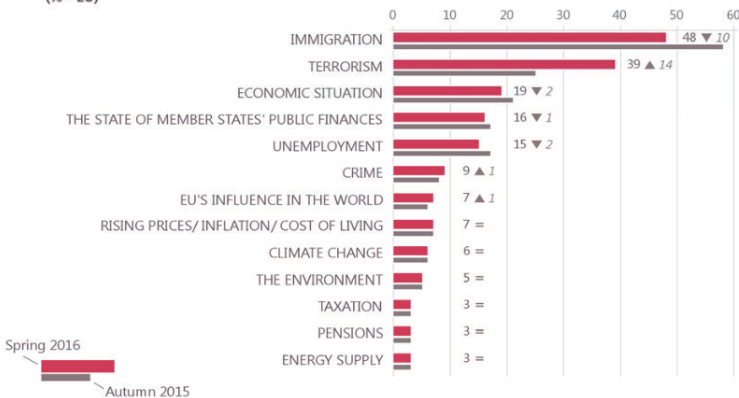
QB5 In your opinion, should additional measures be taken to fight illegal immigration of people from outside the EU?
 (% - EU)

แผนภูมิที่ 7: ความเห็นของชาวยุโรปต่อการเพิ่มมาตรการในการจัดการกับผู้อพยพ
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 84 Autumn 2015: First Results)

จากแบบสำรวจเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2016 มีจำนวนชาว
ยุโรปที่มองว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพเป็นปัญหาใหญ่ลดลงเป็น
จำนวนร้อยละ 48 (ลดลงร้อยละ 10 จากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน
ค.ศ.2015) แต่ยังคงเป็นอันดับที่หนึ่งอยู่ ส่วนอันดับที่สอง ยังคงเป็น
เรื่องการก่อการร้าย ซึ่งจำนวนชาวยุโรปที่คิดว่าประเด็นนี้เป็นปัญหา
ใหญ่คิดเป็นร้อยละ 39 (เพิ่มมาร้อยละ 14 จากแบบสำรวจเดือน
พฤศจิกายน ค.ศ.2015) ในระดับประเทศ ชาวยุโรปจะให้ความสำคัญ
ต่อเรื่องนี้น้อยลง เป็นรองจากเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่วนความรู้สึก
เกี่ยวกับผู้อพยพจากในและนอกสหภาพยุโรปนั้นไม่มีความแตกต่าง
จากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2015 มากนัก และผลลัพธ์
ทางสถิติที่ได้จากแบบสำรวจในด้านนโยบายร่วมของสหภาพยุโรป
เรื่องผู้อพยพนั้น ไม่มีความแตกต่างจากแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน
ค.ศ.2015 มากนักเช่นกัน

QA5 What do you think are the two most important issues facing the EU at the moment?
(% - EU)

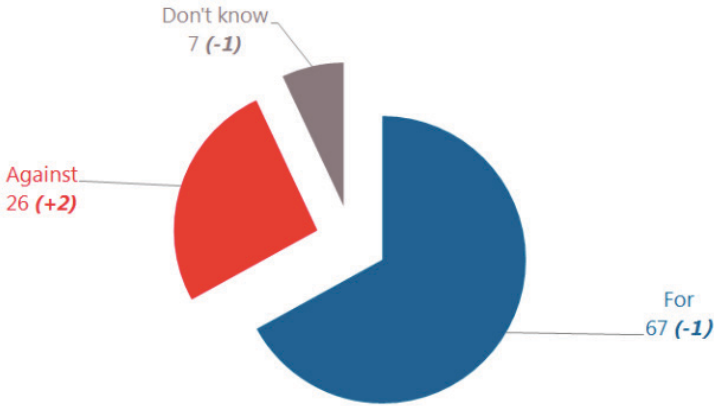
แผนภูมิที่ 8: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
(% - EU)

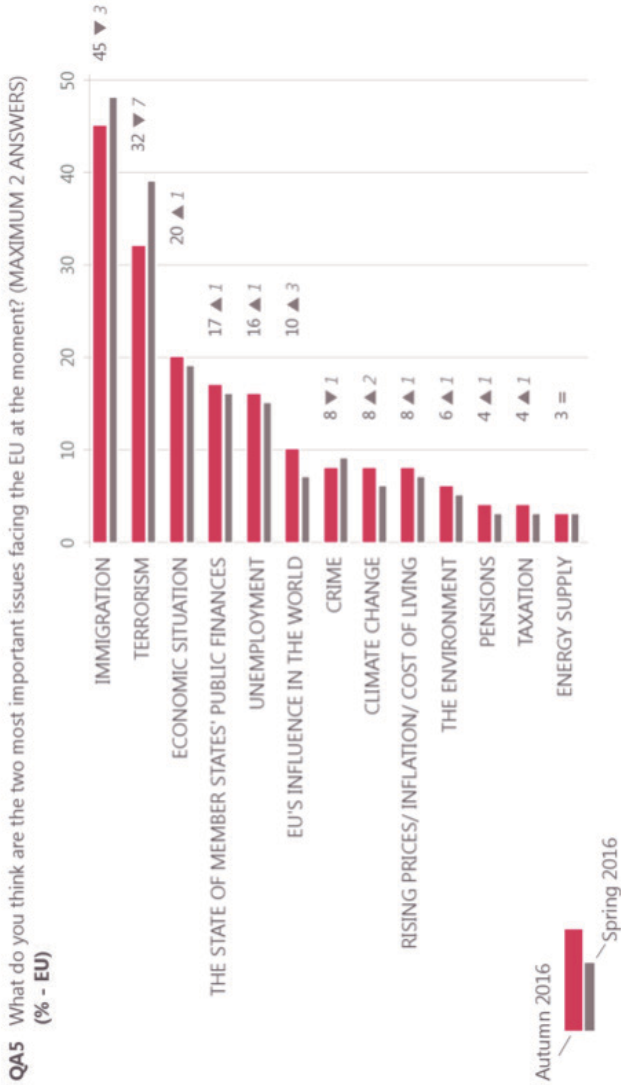
แผนภูมิที่ 9: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 10: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 85 Spring 2016: First Results)

สำหรับแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 ปัญหาเรื่องผู้อพยพและการก่อการร้ายยังคงได้รับความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่งและสองอยู่ ถึงแม้ว่าสถิติจากผลสำรวจจะลดลงบ้างเล็กน้อย ในระดับประเทศ ผู้อพยพยังคงอยู่ที่อันดับสองรองจากปัญหาการว่างงานเช่นเดิม ทั้งนี้ ความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพทั้งจากในและนอกสหภาพยุโรป รวมถึงความรู้สึกของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเกี่ยวกับผู้อพยพนั้นไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก

แผนภูมิที่ 11: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป

(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 83 Spring 2015: First Results)

QB4 Please tell me whether each of the following statements evokes a positive or negative feeling for you.
 (% - EU)

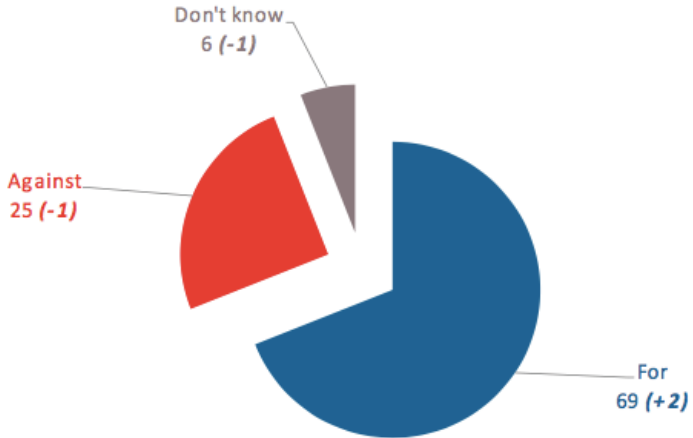

Autumn 2016
 Spring 2016

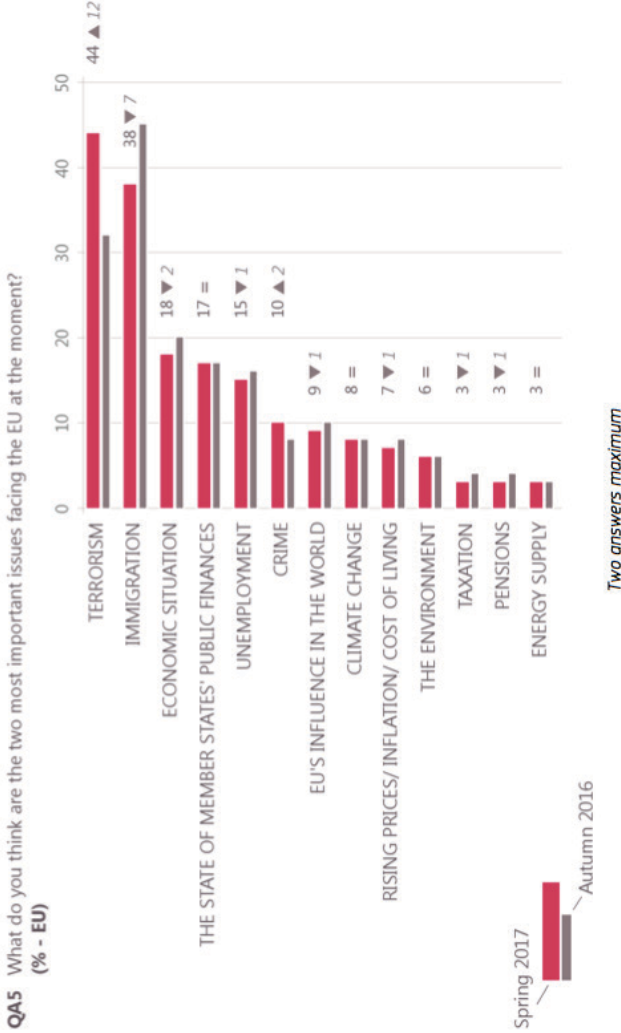
แผนภูมิที่ 12: มุมมองของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากในและนอกยุโรป
 (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 86 Autumn 2016: First Results)

A common European policy on migration (% - EU)

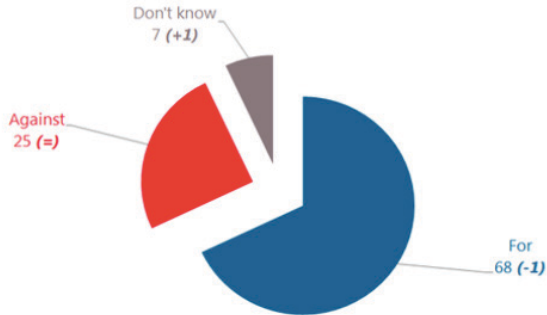
แผนภูมิที่ 13: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 86 Autumn 2016: First Results)

จากแบบสำรวจของเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2017 ชาวยุโรปกลับคิดว่าประเด็นเรื่องการก่อการร้ายเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพ โดยมีผู้ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการก่อการร้ายเพิ่มมาร้อยละ 12 จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 เป็นร้อยละ 44 และมีผู้ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับผู้อพยพน้อยลงร้อยละ 7 จากแบบสำรวจของเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2016 เหลือเพียงร้อยละ 38 ส่วนในระดับประเทศ ประเด็นเรื่องผู้อพยพยังคงได้รับความสนใจน้อยกว่าภาวะว่างงานในขณะนั้น นอกจากนี้ ความคิดเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปในการรับมือกับปัญหาผู้อพยพไม่เปลี่ยนแปลงไปจากแบบสอบถามก่อนหน้านี้มากนัก ในแบบสำรวจนี้ไม่ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากประเทศในและนอกสหภาพยุโรปเหมือนแบบสำรวจก่อนหน้านี้

แผนภูมิที่ 14: ประเด็นปัญหาหลักของสหภาพยุโรป
(แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 87 Spring 2017: First Results)

QA16.6 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.
A common European policy on migration (% - EU)

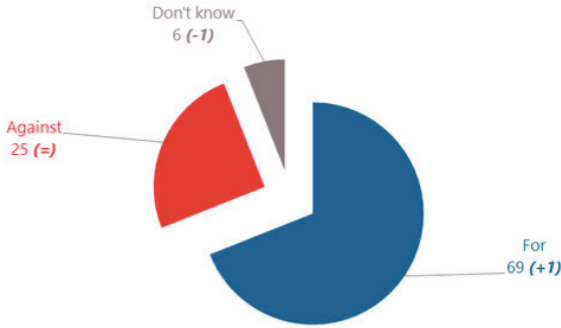

แผนภูมิที่ 15: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 87 Spring 2017: First Results)

ต่อมา ในแบบสำรวจเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2017 พบว่าชาวยุโรปให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้อพยพและการก่อการร้ายพอ ๆ กัน อยู่ที่ร้อยละ 39 และ 38 ตามลำดับ ส่วนในระดับประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพยังคงอยู่ที่อันดับสอง รองจากภาวะว่างงานอยู่เหมือนเดิม นอกจากนี้ ความเห็นของชาวยุโรปในรื่องนโยบายร่วมเพื่อรับมือกับปัญหาผู้อพยพไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก จากแบบสำรวจก่อน ๆ และเช่นเดียวกับแบบสำรวจก่อนหน้านี้ แบบสำรวจนี้ก็ไม่ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความรู้สึกของชาวยุโรปต่อผู้อพยพจากประเทศในและนอกสหภาพยุโรปเช่นกัน

จากแบบสำรวจต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในช่วงแรก ๆ หลังจากเกิดวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัยขึ้นใน ค.ศ.2015 แน่นนอนว่าชาวยุโรปจะมีความกังวลต่อประเด็นเรื่องผู้อพยพที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมหาศาลเป็นธรรมดา ดังจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องผู้อพยพได้กลายมาเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด อย่างไม่รู้ก็ติ จากแบบสำรวจกลับพบว่าชาวยุโรปมองว่าประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาของสหภาพยุโรปที่ควรจะร่วมกัน

QA16 What is your opinion on each of the following statements? Please tell me for each statement, whether you are for it or against it.
A common European policy on migration (% - EU)

แผนภูมิที่ 16: ความเห็นของชาวยุโรปต่อนโยบายร่วมของสหภาพยุโรปเรื่องผู้อพยพ (แหล่งที่มา: Standard Eurobarometer 88 Autumn 2017: First Results)

แก้ไข ในขณะที่ชาวยุโรปจำนวนไม่น้อยยังคงเห็นว่าในระดับประเทศนั้นยังคงมีประเด็นปัญหาอื่น ๆ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจและภาวะการว่างงานที่เป็นปัญหามากกว่า ทั้งนี้ หลังจากที่มีเหตุการณ์การก่อการร้ายและความรุนแรงในหลายประเทศสมาชิก ประเด็นปัญหาด้านผู้อพยพและการก่อการร้ายก็ได้รับความสนใจมากขึ้นโดยเฉพาะในระดับสหภาพยุโรป มากไปกว่านั้น ประชาชนจำนวนมากยังต้องการให้สหภาพยุโรปมีนโยบายร่วมเพื่อรับมือกับปัญหาผู้อพยพนี้อีกด้วย

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ก่อนที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมในยุโรป เราจำเป็นต้องกล่าวถึงนิยามของคำดังกล่าวก่อน ต้นกำเนิดของคำว่า “multiculturalism” นั้นไม่มีแน่ชัดว่าเริ่มนำมาใช้ที่ใด แต่มีหลักฐานว่าเริ่มปรากฏในช่วงทศวรรษ 1960-1970 ในทวีปอเมริกาเหนือโดยชนกลุ่มใหญ่เพื่อแสดงถึงแนวคิดเสรีนิยมทางการเมือง

และความเท่าเทียม⁸ และคำนี้ก็ยังถูกใช้โดยชนกลุ่มน้อยเพื่อเป็นการเรียกร้องให้สังคมยอมรับความแตกต่างในอัตลักษณ์ของตน⁹ Riva Kastoryano ได้กล่าวว่าคำนี้สามารถก่อให้เกิดความสับสนได้ โดยสามารถตีความคำนี้ได้ในหลายทิศทาง เนื่องจาก “...เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากความหลากหลายของวัฒนธรรม จากพหุนิยมหรือแม้กระทั่งจากสังคมอุตสาหกรรม...”¹⁰ แต่ในปัจจุบันนั้น คำนี้มีความหมายที่ไม่ตายตัวและกว้างขวางมาก ๆ อาจหมายรวมถึงหลาย ๆ สิ่ง ตั้งแต่งานเทศกาลที่รวบรวมวัฒนธรรมหลากหลายวัฒนธรรมไปจนถึงการอนุญาตให้มีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น แต่โดยรวมแล้ว multiculturalism หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาจหมายถึงสภาพของการมีหลากหลายวัฒนธรรมอยู่ในสังคมหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคมหนึ่ง ทั้งในด้านชนชาติ ภาษา วัฒนธรรม วิถีปฏิบัติและการแต่งกาย เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้กลุ่มวัฒนธรรมเหล่านั้นดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตน

ในอดีต คำนี้ถูกนำมาใช้อย่างหลากหลายเพื่อจุดประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในยุโรปตะวันตก การใช้คำนี้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้อพยพทางเศรษฐกิจชั่วคราวมาเป็นผู้อพยพที่มาอยู่อย่างถาวรและสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นการนำประเด็นเรื่องอัตลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเด็นการเมือง ส่วนในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะฝรั่งเศส เยอรมนี อังกฤษ และเนเธอร์แลนด์ การใช้คำนี้จะสื่อความหมายเช่นเดียวกับเมื่อครั้งถูกใช้ในทวีปอเมริกาเหนือในช่วงทศวรรษที่ 1960 โดยใช้เพื่อหมายถึงการยอมรับและการให้ชนกลุ่มน้อยหรือผู้อพยพในประเทศเหล่านั้น

8 Stevie-Jade Hardy, *Everyday Multiculturalism and 'Hidden' Hate* (Palgrave Macmillan, 2017), 15.

9 *An Identity for Europe: The Relevance of Multiculturalism in EU Construction*, Riva Kastoryano, ed. (Palgrave Macmillan, 2009), 4.

10 Ibid., 2

มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและสังคมของประเทศเหล่านั้น เป็นการลดช่องว่างระหว่างชาวท้องถิ่นและผู้อพยพ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมและความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ¹¹ เป็นต้น ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1980 ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้นำหลักการเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาแบ่งปันกันและร่วมกันสร้างค่านิยมและอัตลักษณ์ร่วมกันชาวยุโรปในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมขึ้นมา โดยเน้นย้ำว่า “...ไม่ใช่เพื่อกดขี่ความแตกต่างทางเชื้อชาติ แต่เพื่อสร้างจิตวิญญาณร่วม...”¹²

อย่างไรก็ตาม การสร้างอัตลักษณ์และค่านิยมร่วมในลักษณะนี้ กลับกลายเป็นการเน้นย้ำประเด็นเรื่องการแบ่งแยกให้ชัดเจนมากขึ้น ยิ่งกว่าเดิมไปอีก เนื่องจากประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้ชาวยุโรปเกิดความพยายามที่จะกำหนดนิยามหรืออัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น ตามที่ได้กล่าวไปในส่วนก่อนหน้า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์และสภาพสังคมของยุโรปมาตั้งแต่แรกเริ่มแล้วก็จริง แต่ในปัจจุบันนี้ ดูเหมือนว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นจะถูกตีความไปในแง่ลบมากยิ่งขึ้นและมีความหมายที่จำกัดวงแคบลง แน่นนอนว่าความล้มเหลวนี้ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นจากกระแสวิกฤตการณ์ผู้อพยพยุโรปใน ค.ศ.2015 เป็นครั้งแรก แต่เค้าร่างของความล้มเหลวดังกล่าวได้ค่อย ๆ เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ก่อการร้ายหรือความรุนแรงต่าง ๆ ที่มีมาก่อนหน้านี้แล้ว โดยใน ค.ศ.2010 นางอังเกลา แมร์เคิล นายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศเยอรมนี ได้กล่าวในสุนทรพจน์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนว่า “วิถีทางนี้ [ความหลากหลายทางวัฒนธรรม] ได้ประสบความสำเร็จอย่างสิ้นเชิง” (“This [multiculturalism]

11 Ibid., 6.

12 Ibid., 8.

approach has utterly failed.”)¹³ ซึ่งในบริบทดังกล่าว นางแมร์เคิลกล่าวถึงประเทศเยอรมนีในประเด็นเรื่องการจัดการกับผู้อพยพชาวมุสลิมจำนวนมากที่อพยพมายังเยอรมนีในขณะนั้น โดยระบุว่าแนวคิดในการทำให้ผู้คนจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันไม่ใช่แนวคิดที่สามารถทำให้เป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเรียกร้องให้ผู้อพยพพยายามบูรณาการตนเองเข้ากับสังคมเยอรมันซึ่งรวมไปถึงวัฒนธรรมแบบเยอรมันมากยิ่งขึ้นด้วย¹⁴ ทั้งนี้ ความรู้สึกต่อต้านสังคมพหุวัฒนธรรมที่ก่อตัวขึ้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงในประเทศเยอรมนีเท่านั้น แต่หากพิจารณาไปยังการเมืองภายในของประเทศยุโรปอื่น ๆ ด้วยแล้ว จะเห็นได้ว่าประเทศอื่น ๆ (หรืออย่างน้อยรัฐบาลของประเทศเหล่านั้น) ก็เริ่มจะมีแนวโน้มที่จะไม่พอใจกับผู้อพยพที่มาจากนอกทวีปยุโรปด้วยเช่นกัน ทำให้เริ่มมีท่าทีที่ไม่พอใจหรือความพยายามต่าง ๆ ในการกีดกันไม่ให้ผู้อพยพจากนอกทวีปยุโรปเข้ามาอีก

ความท้าทายต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม

แนวคิดหลักเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ค่อนข้างกำกวมและเป็นปัญหาอยู่แล้ว กลับถูกท้าทายและทำให้เป็นปัญหามากขึ้นไปอีกเมื่อการก่อการร้ายได้กลายมาเป็นภัยคุกคามหลักของโลก ในกรณีนี้ อັตลักษณ์ทางศาสนาโดยเฉพาะศาสนาอิสลามได้ถูกใช้เป็นแกนหลักของการแบ่งแยกทางวัฒนธรรม ซึ่งยิ่งเป็นการตอกย้ำปัญหาความแบ่งแยกทางวัฒนธรรมให้ชัดเจนมากขึ้นไปอีก หนึ่งในตัวอย่าง

13 Matthew Weaver, “Angela Merkel: German multiculturalism has ‘utterly failed,’” *The Guardian*, October 17, 2010, <https://www.theguardian.com/world/2010/oct/17/angela-merkel-german-multiculturalism-failed> (accessed on May 5, 2018).

14 Ibid.

ที่เห็นได้ชัดของการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความแตกต่างทางศาสนานี้ก็คือการผลิตซ้ำว่าทerrorismต่อต้านศาสนาอิสลามโดยสื่อต่าง ๆ โดยเราสามารถสังเกตเห็นได้จากบทความหรือสื่อสาธารณะหลายช่องทางว่ากลุ่มที่มักจะเป็นเป้าหมายของการแบ่งแยกหรือโจมตีมากที่สุดน่าจะเป็นชาวมุสลิมในยุโรป ทั้งนี้ เป็นเพราะเหตุการณ์ก่อการร้ายแทบจะทั้งหมด โดยเฉพาะเหตุการณ์หลังจากเหตุโศกนาฏกรรมตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ใน ค.ศ.2001 เป็นฝีมือของผู้ก่อการร้ายชาวมุสลิม นอกจากนี้ กลุ่มรัฐอิสลาม (Islamic State หรือ IS) ก็ได้ออกมาอ้างความรับผิดชอบในเหตุการณ์ก่อการร้ายในทวีปยุโรปหลายครั้ง เช่น เหตุการณ์วางระเบิด ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ค.ศ.2015 กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ค.ศ.2016 และที่เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ ค.ศ.2017 เป็นต้น แน่นนอนว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเหล่านี้ทำให้ชาวยุโรปเองและประชาชนทั่วโลกเกิดความหวาดกลัวและเสียขวัญกำลังใจเป็นอย่างมาก และในเมื่อกลุ่มรัฐอิสลามออกมาอ้างความรับผิดชอบเช่นนั้นได้ทำให้ผู้คนมีภาพลักษณ์ในทางลบต่อชาวมุสลิมว่าเป็นคนหัวรุนแรงและมองว่าหลักคำสอนและหลักปฏิบัติของชาวมุสลิมหลายประการขัดต่อค่านิยมและอัตลักษณ์ของยุโรป โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องมนุษยธรรมและความเท่าเทียมทางเพศ ชาวยุโรปมองว่าสตรีชาวมุสลิมจะถูกกดขี่และจำกัดสิทธิเสรีภาพมากกว่าผู้ชาย ซึ่งมุมมองเหล่านี้ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมในสายตาชาวโลกแย่ลงไปกว่าเดิมอีกและเกิดการแบ่งแยกก็ตก้นชาวมุสลิมมากยิ่งขึ้นไปอีก

สามารถกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่การลี้ภัยเข้ามาของผู้อพยพมหาศาลจากภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมนั้น ได้ยิ่งทำให้ความหวังของยุโรปในการสร้างสังคมที่เคารพแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมยิ่งเป็นเรื่องยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออัตลักษณ์ทางศาสนาอิสลามถูกเหมารวมว่ามีความเชื่อมโยงกับการก่อการร้ายอย่างแยกขาดออกจากกันไม่ได้

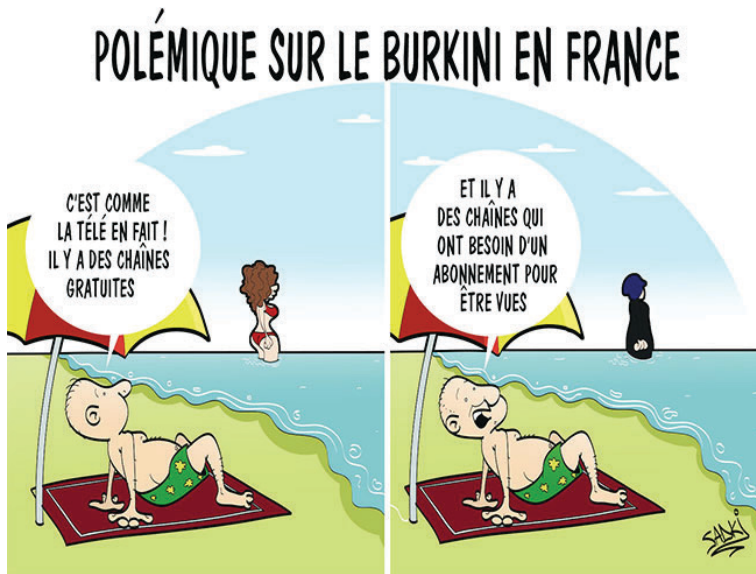
ในการนี้ จากเดิมที่คำว่าชนชาติเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มคนจากประเทศหนึ่ง ๆ กลายเป็นการเหมารวมชาวมุสลิมด้วย เราสามารถสังเกตท่าทีของชาวยุโรปในการกีดกันวัฒนธรรมชาวมุสลิม ในรูปแบบของข้อจำกัดในการแต่งกาย โดยเฉพาะผู้หญิงชาวมุสลิมในประเทศยุโรปหลาย ๆ ประเทศ โดยเริ่มที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกได้ออกกฎหมายห้ามสวมใส่หรือประดับสัญลักษณ์ทางศาสนาที่เห็นได้ชัดเจนในที่สาธารณะ ใน ค.ศ.2011 หลังจากนั้นมา หลาย ๆ ประเทศก็ได้ออกกฎหมายในลักษณะนี้ตามมา เช่น เบลเยียม (ค.ศ.2011) เนเธอร์แลนด์ (ค.ศ.2016) อิตาลี (ค.ศ.2016) เป็นต้น¹⁵ นอกจากนี้ ยังมีการ์ตูนหรือภาพวาดล้อเลียนชาวมุสลิม โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการแต่งกายหรือหลักคำสอนทางศาสนาต่าง ๆ ที่ทำให้เห็นถึงการแบ่งแยก จนทำให้เกิดความไม่พอใจและขัดแย้ง จนนำไปสู่ความรุนแรงอยู่บ่อย ๆ ตั้งแต่เหตุการณ์การฆาตกรรมผู้กำกับภาพยนตร์ชาวดัตช์ เธโอ ฟาน โกะท์ (Theo van Gogh) ใน ค.ศ.2004 จนถึงโศกนาฏกรรมชาร์ลี เฮบโดใน ค.ศ.2015 เป็นต้น

บทสรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น เราจะเห็นได้ว่าทวีปยุโรปมีประวัติอันยาวนานและถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะไม่ได้เริ่มต้นในยุโรปก็ตาม แต่ชาวยุโรปได้นำแนวคิดที่ว่านี้มาใช้และสร้างขึ้นมาเป็นอัตลักษณ์และค่านิยมเป็นของตัวเอง และได้นำมาประกอบใช้ในกระบวนการการตัดสินใจและแนวทางในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ในตอนเริ่มต้น เจตนาเป็นเจตนาที่ดี เนื่องจากเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียม ส่งเสริมหลักมนุษยธรรมและเป็นการส่งเสริมในการยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน แต่แนวคิดนี้ก็กลับทำให้ชาวยุโรปพยายาม

15 “The Islamic veil across Europe,” *BBC News*, January 31, 2017, <http://www.bbc.com/news/world-europe-13038095> (accessed on May 5, 2018).

ค้นหาและสร้างอัตลักษณ์ของตัวเอง กำหนดนิยามของ “ความเป็นยุโรป” และพร้อมกันนั้นก็ได้กีดกันความแตกต่างออกไปด้วย และด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงหลายเหตุการณ์ก็ทำให้ชาวยุโรปเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อผู้อพยพ ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดจากผลลัพธ์จากแบบสำรวจ Eurobarometer ที่สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนชาวยุโรปมองว่าปัญหาผู้อพยพและภัยการก่อการร้ายเป็นประเด็นที่เร่งด่วนและสำคัญ พร้อมเรียกร้องให้มีมาตรการในการรับมือร่วมกันในระดับภูมิภาค จากในบทความนี้ เราจึงเห็นได้ว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” นั้นได้นำมาสู่ปัญหาสังคมมากมายที่จนถึงปัจจุบัน ทางการศึกษายุโรปก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเต็มที่ และที่สำคัญคือ ได้เปลี่ยนความหมายและใจความของความหลากหลายทางวัฒนธรรมอีกด้วย

คำบรรยายในภาพ: ท่าทีต่อ Burkini ในฝรั่งเศส “เหมือนการดูโทรทัศน์เลย! บางรายการได้ดูฟรี (ช่องซ้าย) บางรายการต้องเสียเงิน (ช่องขวา)”

